

3. Українська Радянська Енциклопедія- К., 1980 - Т. 3 - С. 323.
4. Мескон, М.Х. Основы менеджмента / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури ; пер. с англ. – М. : Дело, 1998. – 800 с.406
5. Тарасенко В.И. Социальные потребности личности: формирование, удовлетворение, развитие. – К.: Наукова думка, 1982. –168с.
6. Давыдова Е.В., Давидов А.Б. Измерение качества жизни.- М.: РАН, Инст.Социологии, 1993. – 52с
7. Л.А.Беляева Уровень и качество жизни, проблемы изменения и интеграции// Социолог. Исследование 2009.№1С.34
8. Н.С. Маликов. К вопросу о содержании понятия «качество жизни» и его измерению// Уровень жизни населения регионов России. -2002. - №2. –С.1-7]]
9. Піступ І.П. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник Суми: видавництво « Університетська книга », 2000 - 301 с
10. *Ожегов С. І., Шведова Н. Ю.* Тлумачний словник російської мови: 80 000 слів і фразеологічних висловів / Російська академія наук. Інститут російської мови ім.В. В. Виноградова. - 4-е вид., Доповнене. - М .: Азбуковнікі, 1999. - 944 с.
11. Дзюба І. В. Категорія рівня життя населення: сучасний підхід / І. В. Дзюба, Л. Ф. Удотова // Статистика України. – № 1. – 2004. – С. 68–73
12. Психологічна енциклопедія. Під ред. Р.Корсіні, А.Ауербаха 2-ге видання.- Спб.:2006. – 1096с.
13. Топчієв О.Г. Регіональний розвиток України і становлення державної регіональної політики / О.Г.Топчієв, Т.М. Безверхнюк, З.В. Тітенко; Національна академія державного управління при Президентові України. – ОРІДУ НАДУ,2005. – 262с.

**А.Ф. Приходько,
НПУ імені М.П. Драгоманова**

УДК 364.025.2

ІНСТРУМЕНТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИХ ОСІБ ТА СІМЕЙ

Анотація

В статті визначено основні категорії системи соціального забезпечення малозабезпечених осіб та малозабезпечених сімей, проаналізовано інструменти підтримки їх життя, здоров'я та працездатності в сучасних умовах.

Ключові слова: малозабезпеченість, межа малозабезпеченості, прожитковий мінімум, соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, середньомісячний сукупний дохід сім'ї, соціальне забезпечення.

Аннотация

В статье определены основные категории системы социального обеспечения малообеспеченных лиц и малообеспеченных семей, проанализированы инструменты поддержки их жизни, здоровья и работоспособности в современных условиях.

Ключевые слова: малообеспеченность, граница малообеспеченности, прожиточный минимум, социальная помощь малообеспеченным семьям, среднемесячный совокупный доход семьи, социальное обеспечение.

Annotation

The paper identifies the main categories of social welfare poor people and poor families,

analyzes tools to support their life, health and disability in modern terms.

Keywords: low income, low income limit, a living wage, social assistance to poor families, average total family income, social security.

В останній час в Україні спостерігається ситуація, за якої з кожним роком знижується рівень життя населення. В першу чергу, це пов'язане з низьким рівнем оплати праці. Українське суспільство характеризується значною диференціацією населення за рівнем матеріального забезпечення різних груп та верств (майже 2/3 населення мають доходи нижчі середнього рівня). Державна політика у сфері соціального захисту населення неможлива без підтримки життя, здоров'я та працездатності найбільш матеріально-незахищених категорій громадян, а саме малозабезпечених.

Соціальна допомога малозабезпечених громадянам, як напрям соціального забезпечення, охоплює різні види забезпечення за рахунок державного та місцевих бюджетів, також добровільних пожертвувань. Така допомога надається особам, які зазнають нестатків, як на основі перевірки їх доходу та засобів існування, так і за певними критеріями, без такої перевірки.

Перш ніж розглядати заходи щодо подолання проблем малозабезпечених осіб, слід вивчити питання щодо визначення малозабезпеченості. *Малозабезпеченість* - це явище, при якому з поважних або незалежних причин від особи або сім'ї середньомісячний дохід нижчий від прожиткового мінімуму, встановлений для окремих громадян або сім'ї. Мається на увазі, що внаслідок матеріальних нестатків малозабезпечені верстви населення не мають можливості харчуватися відповідно до місцевих стандартів, не мають можливості сплачувати за комунальні послуги та за житло, виходячи із своїх потреб, не мають можливості лікуватися та відпочивати, забезпечуючи відновлення втраченого здоров'я та працездатності, також не мають можливості оплачувати навчання.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР "Про мінімальний споживчий бюджет» з 1994 р. до 1999 р. розроблявся і затверджувався соціальний норматив - межа малозабезпеченості. Визначення цього нормативу наведено у Законі України «Про межумалозабезпеченості», за яким *межа малозабезпеченості* - це величина середнього сукупного доходу, який забезпечує непрацездатному громадянину споживання товарів і послуг на мінімальному рівні, встановленому законодавством. Застосовувалась межа малозабезпеченості для визначення розмірів соціальних гарантій і соціальної допомоги. Вартість непродовольчих товарів і послуг визначається відповідно до фактичних витрат сімей з низькими доходами згідно з положенням, затвердженим КМУ. Вартість непродовольчих товарів не може становити менше 15 % вартості продуктового набору.

Статтею 46 Конституції України закріплено право громадян на соціальний захист: «Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом», що зумовило необхідність розробки нових підходів до визначення рівня життя населення і

прожиткового мінімуму. У 1999 р. ухвалено Закон України «Про прожитковий мінімум», в якому закладено правові засади для встановлення прожиткового мінімуму, як вартісної величини достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я, набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. На сьогодні прожитковий мінімум в Україні складає 1176 грн (з 1 липня 2014 – 1207 грн., з 1 жовтня 2014 – 1256 грн.) Отже, єдиним базовим державним соціальним стандартом, що застосовується для визначення основних державних соціальних гарантій, є прожитковий мінімум.

Згідно системи соціального забезпечення сімей, сукупні доходи яких є меншими за розмір прожиткового мінімуму, виокремлюється державна *соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям*, як щомісячна допомога малозабезпеченим сім'ям у грошовій формі в розмірі, що залежить від величини середньомісячного сукупного доходу сім'ї. В свою чергу, *середньомісячний сукупний дохід сім'ї* - це обчислений у середньому за місяць дохід усіх членів сім'ї з усіх джерел надходжень протягом шести місяців, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги.

Розмір такої допомоги визначається як різниця між рівнем забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом, який визначається за Методикою обчислення сукупного доходу для всіх видів соціальної допомоги. З 1 січня 2012 року внесено зміни до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям, згідно яких розмір допомоги збільшується на кожную дитину віком від 3 до 13 років у 2014 році збільшується на 250 грн., а на кожную дитину віком від 13 до 18 років - на 500 грн.

Однак, розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям не може бути більше ніж 75 відсотків від рівня забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї, а для осіб, які втратили працездатність, та інвалідів - 100 відсотків відповідного прожиткового мінімуму.

Соціальний захист малозабезпечених слід будувати на трьох рівнях з урахуванням економічного становища в країні, джерел фінансування і можливостей регіонів.

Перший рівень— соціальна допомога, яка гарантує громадянам прожитковий мінімум і можливість психофізичного виживання. Другий рівень — соціальне забезпечення, що гарантує нормальний рівень існування людини (відшкодування втрат систематичного доходу, компенсація додаткових витрат у зв'язку з інфляцією, запобігання причинам, що призводять до втрати системного доходу, тощо). Третій рівень — надання соціальних послуг, які забезпечують трудову активність, участь громадському житті (програми професійної перекваліфікації, створення додаткових робочих місць, тощо). Такий підхід передбачає зміну соціальних

функцій держави. З одного боку, вона повинна створювати умови для того, щоб населення було здатне власними силами вирішувати більшість соціальних проблем, з іншого — подавати певну допомогу громадянам та їх родинам, якщо вони з різних причин не можуть власними силами підтримувати необхідний

мінімальний життєвий рівень. Це потребує нових підходів до соціального захисту населення. Слід враховувати, що економіка соціального захисту ще недостатньо ефективна навіть у високорозвинених країнах.

В Україні економіка соціального захисту населення перебуває на початковій стадії розвитку. Невідкладними заходами з реформування системи соціального захисту є впровадження механізмів адресної допомоги малозабезпеченим верствам населення з одночасною поступовою ліквідацією практики реалізації її через дотації та пільги всім категоріям населення незалежно від рівня їх доходів.

Література

1. Закон України «Про межу малозабезпеченості» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 42, ст.382, м. Київ, 4 жовтня 1994 року N 190/94-ВР.
2. Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 35, ст. 290, м. Київ, 1 червня 2000 року, N 1768-III.
3. Кривобок Ю.В. Безоплатні соціальні послуги: перспектива в Україні/ Ю.В Кривобок //Вістник пенсійного фонду в Україні- 2011. - № 2 (104).- с. 8-12.
4. Право соціального забезпечення: Навч. посіб. для студ. юрид. спец, вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін. / За ред. П. Д. Пилипенка. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. — 496 с.

**Л.С.Нейжпапа,
НПУ імені М.П. Драгоманова**

УДК 378.047

РОЛЬ КУРАТОРА У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Анотація

У статті визначено поняття куратор академічної групи, його функції, обґрунтовано необхідність взаємодії куратора з першокурсниками. Проаналізовано місце куратора у професійному самовизначенні студентів першого курсу. Узагальнено необхідні напрями та форми роботи куратора по забезпеченню професійного самовизначення майбутніх соціальних педагогів.

Ключові слова: професійне самовизначення, першокурсники, куратор академічної групи, функції діяльності куратора.

Аннотация

В статье определено понятие куратор академической группы, его функции, обоснована необходимость взаимодействия куратора с первокурсниками. Проанализировано значение куратора в профессиональном самоопределении студентов первого курса. Обобщены необходимые направления и формы работы куратора по обеспечению профессионального самоопределения будущих социальных педагогов.

Ключевые слова: профессиональное самоопределение, первокурсники, куратор академической группы, функции деятельности куратора.

Annotation